

Bil.D.S y n e m ä n n e n s u t l å t a n d e

rörande

uppgräfnings af T e n g e l å för torrläggning af
D a m m a d e n inom A g g a t o r p i Virserums soc-
ken af Kalmar län, afgifvet vid syn enligt kap.10 af gäl-
lande vattenlag åren 1916 - 1923.

Företagets ändamål och omfattning.

Efter den 23 december 1916 daterad ansökning,
har Länsstyrelsen i Kalmar län den 27 december 1916 förord-
nat numera främlidne landbruksingeniören C.J.Kling att
verkställa förrättning enligt 1879 års dikningslag rörande
torrläggning af Dammden inom Aggatorps by.

Genom Länsstyrelsens resolution den 25 juli 1921
har undertecknad Statens Landbruksingeniör förordnats att
verkställa förrättningen, och har densamma jämlikt bestäm-
melserna i nu gällande vattenlag handlagts enligt samma lag.

Enligt ansökningen till förrättningen samt syne-
protokollet, § 4, afser förrättningen torrläggning af den
sökandena tillhöriga Dammden, hvars läge och omfattning
på bifogade öfversiktskarta utmärkes med röd färgläggning,
genom uppgräfnings af Tengelå från punkt A på bifogade
plan- och profilritningar vid Aggatorps kvarn- och sågfall

till punkt B, belägen 424 m. oöfvanför fallet.

I företaget ingår öfven utrifning af för företaget genomförande erforderlig del af Aggatorps kvarn- och sågfall.

Laga hinder.

Den genom företagets utförande uppskattade jordförbättringen utgör enligt ägobeskrifningen och värderingslängden 3195:- kr.

Arbetskostnaden för företaget har i kostnadsförslaget, bil.C, efter ett dagsverkspris af 5 kr., beräknats till 2670:- kr.

Nettoförbättringen genom företagets utförande utgör sålunda 525:- kr.

Då värdet af Aggatorps kvarn- och sågfall här nedan uppskattats till 480 kr., och sålunda nyttan af företaget, efter afdrag af kostnaden för dess utförande öfverstiger skadan på annans egendom, anse synemännen laga hinder mot företagets utförande ej möta enligt bestämmelserna i vattenlagen kap.7, § 38.

Laga hinder i öfrigt mot företagets utförande anse synemännen ej kunna förefinnas.

Fall, vattenmängd och dimensioner m.m.

Af profilritningen, jämförd med plankartan, på hvilken senare markens höjdläge öfver afvägningens nollplan finnes utsatt med blå siffror, synas lutningsförhållanden m.m. Af profilritningen framgår äfven det bottenfall, som föreslagits för ån, i det att bottenlinjens höjdläge öfver afvägningens nollplan finnes angifvet med röda siffror omedelbart under bottenlinjen vid densammas brytpunkter. Sålunda har bottenlutningen på hela den i företaget ingående åsträcken, med undantag af de öfversta 40 meterna, föreslagits till 0,7:1000.

Företagets vattensamlingsområde har med ledning af tillgängliga kartor beräknats till 56 km^2 , och angifves områdets gräns på öfversiktskartan med en blå linje.

Vid dimensioneringen har beräknats en afrinning vid vanligen förekommande större flöden af 60 sek.l./km^2 , hvilket motsvarar en vattenmängd af $3,3 \text{ m}^3/\text{sek.}$

Sommarmedelvattenmängden har beräknats till $0,25 \text{ m}^3/\text{sek.}$

Dimensionerna äro beräknade med tillhjälp af Ganguillet och Kutters formel för vattnets medelhastighet i öppna kanaler, och har därvid koefficienten n antagits till 0,03.

Åns sidolutning har, med hänsyn till den framrinnande vat-

tenmängden, föreslagits till 1:1,50 / i bergskärning 1:0,1/
 Åns bottenbredd har föreslagits till 2 meter / i bergskärning 3 m./ Med utgående från ofvanstående förutsättningar hafva de verkställda beräkningarna gifvit vid handen, att maximivattendjupet kommer att uppgå till 1,20 m, och medelvattendjupet till 0,30 m.

Åns föreslagna djup under afvägningspålarna finnas på profilritningarna angifna medelst på kant ställda röda siffrer vid hvarje afvägd punkt. I öfrigt fräggå åns föreslagna dimensioner af profil- och sektionsritningarna samt gräfningstabellen, bil.B.

Värdering af den vattenskadade marken har verkställt, då öfverenskommelse om kostnadernas fördelning ej ingåtts.

Fördenskull har karta upprättats genom nymätning af det vattenskadade området, hvarefter dess höjdläge utröntes genom afvägning samt dess naturliga godhet och beskaffenhet undersökts genom gräfning och jordberrning.

Såsom vattenskadad har den mark intagits, som innehåft ett höjdläge af högst 1,40 meter öfver medelvattenytan i Ån, med tillägg för erforderligt fall.

Värderingen har verkställt enligt de i vattenlagen med-

delade bestämmelserna, Sålunda hafva synemännen åsatt hvarje särskild ägofigur ett visst värde per har, dels i dess nuvarande vattenskadade tillstånd och dels i det tillstånd, hvori marken väntas komma att befinna sig efter företagets utförande.

All genom företagets utförande uppkommande förbättring utgöres af jordförbättring.

Efter företagets fullbordan erhåller all i det samma ingående mark fullständig torrläggning.

Ersättning i samband med företagets utförande.

Som förut nämnts, erfordras i samband med företagets utförande utgräfnings af en del af Aggatorps kvarn- och sågfall i Tengelå.

Fallet jämte kvarnhuset besiktigades af synemännen den 24 september 1922 och befunns, att fallet bildas af en brant bergtröskel, som åt väster är nedskuren i själfva åfåran. I denna fåra är det gamla kvarnhuset beläget, och befann sig detsamma vid besiktningen i mycket förfallet skick.. Öfver falltröskeln leder en byväg, som passerar strömfåran på en enkel träbro uppströms om kvarnhuset.

Vid besiktningen afvägdes fallet, och befunnes

vattenytorna hafva följande höjdlägen, hänförda till ett
godtyckligt valdt jämförelseplan:

Lugnvatten ofvanför fallområdet + 4,82

V.y omedelbart ofvanför falltröskeln + 4,67

V.Y nedanför fallet + 2,39

Fallhöjden utgjorde således vid kvarnen $4,67 - 2,39 =$

$= 2,28$ meter och torde icke kunna utnyttjas till större höjd

än högst 2,4 meter.

Vattentillgången var vid besiktningstillfället
riklig efter sommarens starka nederbörd.

Nederbördsområdet utgör omkring 56 km^2 . Beräk-
nas afrinningen till respektive 50, 12 och 3 sekundliter
vid högvatten, medelvatten och lågvatten, allt räknadt per
 km^2 , erhållas följande ungefärliga värden på vattentill-
gången:

Högvatten (*normalt*) 2,7 sek.kbm.

Medelvatten 0,65 " "

Lågvatten 0,17 " "

Utbyggnadsvärdig vattenmängd torde icke i detta
fall kunna sättas högre än som motsvarar 0,4 sek.kbm.
användning i medeltal årligen, hvilken vattenmängd i en
god turbinanläggning motsvarar en medeleffekt af 9,6 tur-

binhästkrafter.

Råfallets värde kan, med hänsyn till läge och användningsmöjligheter i konkurrens med annan kraft sättas till 50 kronor per turbinhästkraft, således ett värde af

$$50 \times 9,6 = \underline{480 \text{ kronor.}}$$

Enligt vattenlagen kap.9, § 48, skall ersättning utgå med fulla värdet och hälften därutöver, då fråga är om tillgodogjord vattenkraft. Då vattenbyggnaderna vid Aggatorps kvarnfall befunno sig i fallfärdigt skick och dess ombyggnad eller istandsättande veterligen icke varit ifrågasatt samt i hvarje fall skulle betyda en fullständig ombyggnad af fallet, anse synemännen icke att kraften i detta fall kan betraktas som tillgodogjord. Ersättningen skall sålunda utgå endast med ofvan beräknade belopp, kronor 480, en gång för alla. Sagda ersättning skall utgå med lika delar till hvardera strandens ägare, således med 240 kronor till byamännen i Aggatorp n:o 1 och 240 kronor till byamännen i Aggatorp n:o 2. För kvarnhuset anse synemännen ingen ersättning böra utgå.

Då ifrågavarande vattenkraft ej är tillgodogjord, skall uppsägning enligt vattenlagen kap.9, §§ 59 och 60 ej ske och ej heller ersättningsbeloppet nedsättas enligt

28

vattenlagen, kap.9, § 54, utan skall den bestämda ersättningen utbetalas direkt till ersättningstagarna innan företaget påbörjas, dock senast inom fem år efter det bestämmelsen om beloppets storlek vunnit laga kraft.

Sker ej betalning inom nämnda tid, skall frågan om företagets utförande anses förfallen.

Ersättning för den mark, som toges i anspråk för åns utvidgning och uppläggning af bankar, skall i öfverensstämmelse med syneprotokollet, § 5, ej utgifvas.

Kostnadernas fördelning.

Då ingen anledning finnes att uppdelat företaget i olika afdelningar, bestämma synemännen, att samtliga med företaget förenade kostnader skola fördelas mellan de i företaget ingående fastigheterna i mån af den på hvarje fastighet uppskattade jordförbättringen genom företagets utförande, sådan denna förbättring finnes uträknad i procent i kolumn 15 af sammandraget till ägobeskrifningen och värderingslängden, bil.A, samt i efterföljande tabell.

I tabellen på nästa uppslag redogöres för företagets bärighet samt procentisk deltagningsskyldighet och beräknad kostnad för hvarje fastighet.

 Fastigheters och ägares namn m.m.

1/8 mtl. Aggatorp, litt.A.	R.N.2 ⁵	C.V.Jakobsson, sökande
1/8 " " "	B. R.N.2 ²	J.A.Klasson, sökande
1/8 " " "	C. R.N.2 ³	K.E.Nilsson, sökande

 Summa

Broar.

Af företaget beröres en byvägsbro öfver ån vid kvarnfallet, och skall denna bro ombyggas i enlighet med härför upprättad ritning, hvilket arbete skall ingå i det gemensamma företaget. I öfrigt erfordras inga broar öfver ån.

Framtida underhållet af samtliga i detta utlå-
tande föreskrifna arbeten skall utgå efter samma grund, som gäller för arbetenas första utförande, med undantag af byvägsbron, som skall underhållas af dem, som nu äro skyldiga härtill. Rensningar för åns bibehållande i förslagsenligt skick skola verkställas så snart så visar sig erferderligt, och skall en genomgripande rensning under alla förhållanden utföras minst hvar femte år.

All dämning i ån vare förbjuden, så vida den ej sker i

J o r d v ä r d e före före- taget.	Jordförbätt- after före- taget.	Jordförbätt- ringsvärde.	Deltagnings- skyldighet 1 procent.	Beräknad kostnad.
Kr.	Kr.	Kr.	%	Kr.
- 268:-	1876:-	1608:-	50,33	1585:40
- 242:-	1558:-	1316:-	41,19	1297:48
- 78:-	349:-	271:-	8,48	267:12
- 588:-	3783:-	3195:-	100,00	3150:-

samband med rensning, och aflägsnas dämmande hinder, af
hvad slag de vara må i den ordning, som angående rensning
häreftvan bestämmes.

Arbetsplan m.m.

Företaget skall benämnas **D ä m m a d e n s**
t e r r l ä g g n i n g s f ö r e t a g å r 1923.

Arbetena må taga sin början, så snart denna för-
rättning vunnit laga kraft, samt anmälan om styrelseval
gjorts hos Länsstyrelsen i Kalmar län och ersättning ut-
betalats för Aggatorps kvarn- och sågfall.

Högst två år från den dag, då förrättningen vun-
nit laga kraft, bestämma synemännen till samtliga i detta
utlåtande föreskrifna arbetens utförande, delägarna lik-
väl förbehållet att på kortast möjliga tid bringa före-

taget till fullbordan.

Företaget skall utföras i enlighet med här bifogade handlingar med därtill hörande ritningar. De ur ån uppkastade jordbankarna, som skola uppläggas till ungefär lika storlek och godhet på ömse sider om ån, få ej läggas närmare densammas kanter än 1 meter samt få ej gifvas brantare inre sidolutning än 1:1. Bankarna skola omedelbart efter uppkastandet genomgrävas på för ytvattnets fria afriinnande lämpliga ställen, dock minst på hvar 100:de meter.

Fixpunkt, till ledning vid arbetenas utförande och underhåll, har inhuggits i form af ett kors i sten invid och norr om vägen, 15 meter öster om afloppet, och är fixpunkten belägen på höjden 5,00 meter.

Synemännen uppdraga åt hemmansägaren Klas Viktor Jakobsson i Aggatorp att mottaga till förrättningen hörande handlingar och ritningar, som för framtiden skola förvaras i samma by hos ägaren af Jakobssons nuvarande hemman.

Missnöje med detta utlåtande skall anföras genom ingifvande af besvärsskrifvelse i tre exemplar till Söder-

nedanstående dag.

I besvären skola fullständigt upptagas alla klagandens påståenden och skälen härtill, och skola till besvären fogas de handlingar klaganden vill åberopa till stöd för ändringsyrkandet.

Aggatorp den 27 mars 1923.

På tjänstens vägnar:

J. A. Samuelson
Statens Landbruksingeniör.

Anders Samuelson
Biträdande förrättningsman.

god man.

J. A. Samuelson

god man.

Oscar E. Petersson